

కీవర శతకము

గృ. థ క ర

మునగపాటి చిన హనుమయ్య.

గు మా గోళ త క ము ?

సౌంధకర్త

మ:నగపాటి చిన హనుమయ్య.

కళాభిమాని మహాశక్తిరకాలయండు ముద్రించబడినది.

గుంటూరు.

1925.

పుల 0-1-6.

అంకితము .

క॥ జనని జనకుల విధిమున

నను కృపగను చిన్నితండి॥ నెరసింపఁగతున్

జననిఁ సౌభాగ్యమ్మకు

వినతులతో నొసగినాడ • నీ యంకితమున్ !

యిట్లు,

గౌ॥ ధన్వంతరీ.

గుమార శతకము

శ్రీ మద్భక్తజనమనో

రాముని సత్యన్వయాప • ధారుణకరుణా

సాముని నిశ్చితు నాత్మా

రాముని సేవింపుమనవ • రతము గుమారా

కి॥ పరమేశు గొలుచునప్పుడు

పరుభావల వినెననపుడు • పలికెడునపుడు

కరిమలర జడువునప్పుడు

స్థిరచిత్తముతో మెలంగ • జెల్లు గుమారా .

కి॥ భజయింపుము పరమాత్ముని

భజయింపుము నాత్మికమగు • భోజనమును వే

గడయింపు మింద్రియంబుల

భజయింపుముదుష్టమిత్రీ • తతుల గుమారా

- ౧౧ బాలత్వమందు దుర్లభ
 సలితుడై ముదిగణించు • భవ్యతకంఠై
 బాలత్వమందు సద్గణ
 శీలగణించి పెంప • జెల్లు కుమారా! ౧౨
- ౧౨ ఘనతలభించిన కొలదిని
 వినయము వహించిమహిని • విహరింపదగు
 ఘనతర ఫలవృక్షంబులు
 గననిలకై వ్రాలియుండు • గతిని కుమారా! ౧౩
- ౧౩ మనమునగల భవములను
 వినయముతో పొల్లుటా! • వివరించుచు నీ
 వనినది యన్న తెలుగున
 లనయమునే ముటయె నత్యమగును కుమారా! ౧౪
- ౧౪ ఎప్పుడు కల్లలబల్కియొ
 ఁప్పుడుసూనృతమే జెప్పి • నప్పుడికి జనం
 బొప్పుడు నీవాఁగింబుల
 తప్పకననృతమ్మలంచు • దలచి కుమారా! ౧౫

క॥ పరపతికి హాస్యిల్లిన

సరపతికిఁ జరుగదొక తుణుకును జగముల్

పరపతిని నిల్పుకొనవలె

నితము సత్యంబువలక • నేర్పి కుమారా॥ ౧౬

క॥ సత్యంబే సకలార్థము

సత్యంబేసర్వధర్మ • సంబోధకమా

సత్యంబు ముక్తిమార్గము

సత్యంబునక్షిప్తులేరు • జగతి కుమారా॥ ౧౭

క॥ సత్యవ్రతుడు నుత్తుడు

సత్యవ్రతుడఖిలసుగుణ • సంపత్కతుడౌ

సత్యవ్రతుడగు సదయుడు

సత్యవ్రతమేవ్రతింబు • జగతి కుమారా॥ ౧౮

క॥ భూషణమగుచే గూపము

భూషణమగుచొక్కో హేమ • భూషణ విద్యా

భూషణము భూషణంబే

భూషణరాజంబు “శాంతిబుద్ధి” కుమారా॥ ౧౯

క॥ ధనదాన మొసగుకంటెను
 ఘనదానమువలువలిమట కాంచిననట్లుపై
 ఘనమన్న దాన మొసగుట
 ఘనము“నిదానంబు” వీరికంటె కుమారా ॥ ౨౦

క॥ ఒరులుహసించెను వేళను
 పరులుయలక్ష్యముగ మిరి • పలికెనువేళన్
 యరులు నినుదూరువేళను
 గురుతరశాంతంబుమది • గొనుము కుమారా ॥ ౨౧

క॥ కోరిధమా నద్గుణశశువు
 కోరిధమ్మన చిత్తశాంతి • గురురదు ధరణి
 కోరిధమన బుట్టుకూరె
 కోరిధము సాధువులయెదుట • గుంగు కుమారా

క॥ తనకోరిధము ఘనశత్రువు
 తనశాంతము ప్రియహితము • తలపోయంగన్
 తనదుగ్భావము పాపము
 తనసద్భావంబు పుణ్య • తమము కుమారా ॥ ౨౩

క॥ చీమను దోమను పేనను

పామును వృశ్చికము నట్ల • పాపమనక నీ

వేమత్రము హింసించిన

భూమికికలవంబునిన్న • పొందు కుమారా॥ ౨౪

క॥ కరుణింపు మఖిలజంతుల

కరుణింపుముచిన్నజాతి • గణముల నెల్ల

కరుణింపుము దీనులయెడ

కరుణింపుము శత్రుపాలి • గనిన భూమారా॥ ౨౫

క॥ దురితంబని తలపోయక

నితంబును భుజినిజంతు • నికరంబును ము

ష్కరుడైహింస యొనర్చెడు

నరుడుపరమపాతకుండు • నమ్ము కుమారా॥ ౨౬

క॥ తనయందును పరులందును

జనులందును సకలజంతు • జాలములందున్

కనుగొనగ ఆత్మయొకడని

మనమున దెలిసికొనిహింస • మాను కుమారా॥

క॥ విద్యయోగం గును వినయము

విద్యయోగలిగించు పరమ • విజ్ఞానంబున్

విద్యయే శ్రీయంబిచ్చును

విద్యయే శిరులిచ్చు “పరుసవేది” కుమారా॥ ౨౮

క॥ చదివినవాడు సుపూజ్యుడు

చదివినవాడఖిలమందు • నచ్చఁతుడగున్

చదివిన వాడిగుండయుడు

చదువనివాడంధుడనగ • జనును కుమారా॥ ౨౯

క॥ పరునైన బంధునైనను

నిరుపేదలనైన భాగ్య • నిలయులనైనన్

ధరిపంచమునైనను భూ

సురునైన సమాన దృష్టి • జూడు కుమారా॥ ౩౦

క॥ పరమతముల ద్వేషింపకు

పరమతధర్మముల చెడుగు • పలుకికుమారుడున్

పరమతము లెన్నియున్నను

పరమున కేకోవలంచు • పలుకు కుమారా॥ ౩౧

2. అంకంబంధలి వివిధా

నేక జనులతో మనసు లోకమునున్నా

పాకల్యంబగు పేరిమి

నేకల్లముతో మెంగు • మెప్పుడు కుమారా || 3-2

3. కలయుగమున సామయినా

గలను మహాశక్తి యనుట • గమనించిమహిం

గల జనులొక సగఘంబున

గలుసి ప్రవర్తింప మేలు • గలుగు కుమారా || 3-3

4. పరుణ కృపగనుచుండుము

పరిజనములతోడ పేరిమి • భాషింపుమిలక

పరనింద నేయజేయుము

పర మతి సహనంబుకలిగి • బ్రతుకు కుమారా ||

5. సనవాక్యమే కర్తవ్యం

బహియెడు వార్యోక్తి మనము నందుంచి మహా

జనుల యభిప్రాయంబుల

కనుకూలుడనె జరింపు • నువని కుమారా || 3-5

౩1 చలిచీమయంను, దంతా

వశమందు ఘణింద్రమందు • ప్రిజలందును, వి

వృలయందు, మూలలందును

కలడల పరమాత్మజ్ఞాంక • గతిని కుమారా1

౩2 పరుల ధనంబు హరించుచు

పరమాన్నము గుడిది సౌఖ్య • వసుకంట, యశ

స్కరమై కష్టార్జితమును

తిరవాణిగుడువ శ్రేష్ఠ • తమము గుమారా1 ౩2

౩3 నరుడైనను, గురుడైనను,

ధణికుండైన, దైవ • తముడైన, ధరా

మరుడైనను, సోమరియై

పరకష్టము దినమవాడు • పాపి కుమారా1 3౩

౩4 ధనదూని పుతుండైనను

జననాథుని సూనుడైన • శ్రీమకొడక తా

నసితము కష్టార్జితమును

దని బ్రతుకుట శ్రేష్ఠమైన • తెరపు కుమారా1

క॥ అకుపుగొని తెచ్చి దిసియెను

పరమాన్నముకంటె కష్ట • పశి నిరతంబున్

తిరవాణిదొడ్డివియెనను

పరితృప్తింగనుట ధర్మ • పథము కుమారా॥ ౪౦

క॥ శిరులున్న, ధైర్యమున్నను

పరువున్నను, బంధువున్న • పటుబలమున్నన్

శిరులున్న, నగరులున్నను

ధరయున్నను, గర్వపనుట • తగదు కుమారా॥

క॥ ధనమింత నాకు గలదని

తనువు మరచి, విర్రవీగు • ధనవంతులకై

దినమున్నదొకటి, వారల

ధనగర్వముకంటెవగలది • తలప కుమారా॥ ౪౧

క॥ గర్వంబు కనుల గప్పను

గర్వము తన దోషములను • గననీయదిలన్

గర్వము దుష్కర్మంబగు

గర్వము దుర్గుణముకేర్ప • గలదు కుమారా॥ ౪౨

క॥ గురులకు, సద్గుణవరులకు,
 మాను సవిత్తులకు, దేశ • భక్తులకు, యతి
 శ్వరులకు మాని యొనర్చెడు
 నరుడు మానవాపియంచు • నమ్ము కుమారా ।

క॥ మిత్రులొరుడు భాషించుచు
 నతిగాభూషించు నతిప్రి • యమ్ముగబల్కు
 అతివిషయము పశికటించుచు
 అతిడంబమాణావు కుజు • డవని కుమారా ।

క॥ నమ్మకము జూపుచును, విన
 యమ్ముగ బల్కుచును స్నేహముండున ఖలులై
 యమ్ముగా మిత్రదోహము
 సమ్మతితో జేయుచుండు • జనులు కుమారా ।

క॥ జాగత్సంబాసరించిన
 భీరత సశియించు నాత్మ • లేదము లెగ్గు
 క్రూరములగు రోగంబుల
 బారింబడి చెడును దేహ • బలముకుమారా । ౮ :

1. ధనమా నాశము నొందును

ధనమా యస్థిరతనొందు మానము చెడు భూ

జన నిందచుట్టుకొను, ఈ

క్షిణుడై జారన్వమింత • నలువ కుమారా! ౪౦

2. జననీజనకులు వగతురు

ఘనబంధువులైన వ్రేమ • గనదు స్వకాంతి

మనమున కడు చింతించెద

రసయము జారుగు జనుల • సరిసి కుమారా! ౪౧

3. పరనారీ లోలుండయి

నిరతము చరియించు పరమ • నీచుడు చెఱచుక

పరమ పవిత్రమును యశ

స్కరమగు విజకులూ • న్నకడువు కుమారా! ౪౨

4. పరితరుణీ సంగమాడయి

బరగుచు దుర్యశముగొనుచు • బ్రతుకుట కంపెక

పగుగిడి యొకనూతంబడి

మరణించుట రమా ను లే • మంబు కుమారా! ౪౩

క॥ వరియింపకు పరకాంతల

స్థరియింపకు భక్తిలేక • సర్వజనేశ్వర

చరియింపకు సోమరివై

హరియింపకు పరధనంబు • లవని కుమారా॥౨౭

క॥ సారాయము శిరులూపును

సారాయము మైయగవును • చయ్యనదెప్పుకొ

సారాయముఘోషియును

సారాయము ద్రాగుచును • జనుకు కుమారా॥

క॥ త్రాగిన కారవమడుగును

త్రాగిన కారణములేని • క్రొవ్యముపొప్పుకొ

త్రాగినచో దేహముసెను

త్రాగిన గిబ్బిబ్బుగలుగు • ధరణి కుమారా॥౨౮

క॥ త్రాగిన పరపతిధంగము

త్రాగిన జనునెల్లజనులు • దయజూపిరిలకొ

త్రాగు నరుపల్కు నమ్మరు

త్రాగును శిరులూపుకీను • దార్పు కుమారా॥

క॥ సాగాయంబును చాచిన

సాగాయము విక్రయంబు • సలిపిన మురియూ

సారాయము చాచించిన

గౌరవభంగంబు నీకు • గలుకు కుమారా॥ ౫౬

క॥ జరయును మృతియును లేదని

కరమలరగ ధనము వివ్య • గడియించి వడి

మరణింతునందు పాక్షి

ధర్మపై పేరలకు నొసగ • తగును కుమారా॥ ౫౭

క॥ జననీజనకుల నిత్యము

వినయమ్మున భక్తవరుని • విధమున ప్రేమ

గని సేవించునతండే

ఘనము యశోధనుడు క్షేమ • కరుడు కుమారా॥

క॥ ధర్మాధర్మంబులగల

మర్మంబులనెల్ల దెలిసి • మాయకవై న

త్కర్మంబులాచరింపుము

నిర్మలమతి కాంక్షలే • నియతి కుమారా॥ ౫౮

క॥ పనిలేకను తినలేకను

మనలేక కృశించుజనుల • మనచుటకంటె

దినదినము తులసిపూసలు

పెనవేసిన ఫలమురాదు • పెచ్చు కుమారా॥ ౬౦

క॥ తన కీర్త్యుండొనంగిన

ధనమున నిరుపేదలకు సదా ధర్మబల్

కనికరముతో నొసంగెడు

జనుడు “దయామయుడనంగ” • జనును కుమారా॥

క॥ తనధనము తనమనఁబును

తనదేహము తనదుప్రేమ • తన జీవితముకా

జనమున నేమించుటకై

నిఁదొంగించుటయె సుజను • విధము కుమారా॥

క॥ పదుగురకు గౌరవించుచు

పదుగురచే గౌరవంబు • బడయుచు క్రిమముకా

పదుగు కు నచ్చ జెప్పచు

పదుగుర నేవింపకలగు • పరము కుమారా॥ ౬౧

౧॥ దయ జూప మెల్ల ననులను

దయ జూపినవారు సిన్ను • దయ జూతురొక్క

దయ జూపకున్న నీపై

దయ జూపరు పాపమొన • దలచి కుమారా! ౬౦

౨॥ ఆదరా లేక పెట్టెడు

సాదము వరమాన్న నుండున • చవిగలదే భువి

సాదరముగా నొసంగు పో

సాదము జూపైన ముడమొ • నుండు కుమారా! ౬౧

౩॥ కరుణింపుము నిరతము పా

దరముగ యుంధతను కుంటి • తపమున శిచ్ఛ

జరచేత వ్యాధిచేతను

కరము కృశించెడు బనాలి • గనిన కుమారా! ౬౨

౪॥ పలువతనంబున నిర్భయము

పలుగాకులతో చరించు • పాపులహృదయం

బులు నిరతము నజ్ఞున నే

పలు కేసినగాని బాగు • పడవు కుమారా! ౬౩

క॥ పాలకులనవరతంబును

పాలితులను తృప్తిపరువ • పాలన పాగు

పాలితుల కసహ్యంబగు

పాలనమెటునిల్చు నెటుల • ప్రిబలు కుమారా॥

క॥ పాలితుల కష్టములు భూ

పాలకుల దొంగించి పేర • బాలింపదగు

పాలితులు భక్తిసత్పరి

పాలకులను గొల్వ ధర్మ • పథము కుమారా॥

క॥ స్వాతంత్ర్యము గురునంపర

స్వాతంత్ర్యముగొనుట జనుల • సద్ధర్మమగు

స్వాతంత్ర్యము స్వాగత్యము

స్వాతంత్ర్యము జన్మహక్కు • జగతి కుమారా॥

క॥ పరులకు దాస్యమొసర్చుకు

పరదాస్యమునేను ఘోర • పాతకమబ్బు

పరదాస్యము పశుత్వము

పరదాస్యము యస్వతంత్ర • పథము కుమారా॥

క॥ దాస్యమున కిచ్చింపకు
 దాస్యమునీయ గనీకు • ధర్మముచేయు
 దాస్యము స్వేచ్ఛాశత్రువు
 దాస్యంబిల మానవులకు • తగదు కుమారా॥ 2 ॥

క॥ నోరార బల్కుటకు మన
 సార జరించుటకు నీశు • నవ్వుముపరమున్
 జేరి భజించుటకై నను
 దీరకు బాసపల్ల కొక్క • దినము కుమారా॥ 3 ॥

క॥ అర్థంబరముక చదువుట
 వ్యర్థముక్రియలేని వలకు • వ్యర్థము స్వాధి
 త్యాగ్యర్థము పరుమూచించుట
 వ్యర్థంబని నుదిలి నన్ను • వలయు కుమారా॥ 4 ॥

క॥ తిట్టకుమెవరిని వేసట
 పెట్టకు దుర్జనునియైన • పెద్దలవంకన్
 జెట్టకు సోమరివై నీ
 పొట్టకు దిననెప్పుడువెతుక • బోకు కుమారా॥ 5 ॥

- ౧॥ నమ్మకుము జాగచోరుల
 నమ్మకు మన్మథంబు పలకుఁ సరులనుమరియున్
 నమ్మకుము తాగుబోతుల
 నమ్మకుమిల జూడగాండ్రీ • నడచి కుమారా॥ 2౧
- ౨॥ పరనింద యాత్మభూషణ
 పరద్రోవ్యాపేక్ష పరుల • పంచించుటయున్
 పరసేమ మోర్వకుండుట
 ధరణిని నద్వర్తననకు • తగదు కుమారా॥ 22
- ౩॥ మిత్రాపిత్రియు సతతము
 మిత్ర మొప్ప భుజించుటయును • మిత్ర సంతనమున్
 మిత్రనిద్రీ గాంచుటయు నీ
 శ్రీతిలలమున నజ్ఞులకు • జెల్లు కుమారా॥ 2౩
- ౪॥ జారుండై చోరుండై
 కూరుండై భూతిలమున • కుటిలాత్ముండై
 భీరుండై సుతుడుండిన
 తిని శోకమున తండి • తెల్లు కుమారా॥ 2౪

॥ చెప్పగలవాని వెంటను

అప్పగలవానివెంట • నరుగకు మరుగి •

ముప్ప ఘటిల్లును పిమ్మట

తప్పెరిగి విచారమంద లగునె కుమారా! ౧౮

॥ చింతింపకు శ్రమలొనవిన

సంతసమున గర్వపడకు • సౌఖ్యమొదవిశ్లే

మెంతువుచెడి నమ్మకు మా

వంతు యు దేహంబుసీరమ • టంచు కుమారా! ౧౯

॥ ఘన సుక్షత్రియుడైనను

తన రాజ్యము నందె పూజ్యతన • గాంచుమహి

ఘన విచారమును పూజ్యత

గనునే దేశముననెన • క్రిమత కుమారా! ౨౦

॥ తన తప్ప తానెరుంగుట

ఘనలకు సుమతులకు దక్క • ఖలులకు వశమే

తనమదిని పరుని చెడుగుల

గను భనుడు పృథోవములను • గనునె కుమారా!

క॥ తెలియక జేసిన దోషము

తెలిసికొనిన పిదప మిగుల • దీనుండై దిం

తిలి వశ్చత్తావముతో

మెలగిన నశ్చియించు కలుష • మెల్ల కుమారా॥

క॥ పరమ ప్రశాంతది త్తము

నిరతిము సూన్యతము ధర్మ • నిరతి యుక్తపము

పరమీశు ధర్మగలిగిన

నరుడే బ్రాహ్మణుడటంచు • నమ్ము కుమారా॥

క॥ గుణవంతుని ఘనహృదయము

గుణపూరితమగుదు ప్రేమ • గురియుచునుండు

గుణహీనుని హృదయము ను

గుణ సంయుతమైనరాళ్ళ • గుట్ట కు కూరారా॥౧౬

క॥ గొనముకలవాని స్నేహము

గొనవచ్చును రూకలిచ్చి • గుణహీనునితో

గనుచుండెను పాంగత్యం

బనిచు మానుము కాసులైన • బోసి కుమారా॥

౪॥ లెస్సగ సత్సంగమును
 నిస్సంగత్వంబు గురుడు • నియతి లభించున్
 దుస్సంగత్య మొనర్చిన
 దుస్సహమకు దుష్కృతంబుతోడరు కుమారా॥

౫॥ దుస్సంగత్యము దుష్టము
 దుస్సంగత్యంబు సుజను • దుర్జను జేయున్
 దుస్సంగత్య మొనర్చి య
 శస్సుం గోల్పోవ నీకు • జనకు కుమారా॥ ౫॥

౬॥ శిరిగల తరుణంబున నం
 దరు బందుగులగుదురవని • దారిద్ర్యముచే
 కరిము కృశించెడు నేళల
 పరులగుమరు బంధులెల్ల • వరున కుమారా॥ ౬॥

౭॥ నెమ్మదికుజనుల నమ్మకు
 సమ్ముఖమున పొగడనమ్మి • చరియింపకు భో
 గమ్మువయి నానలికి నీ
 సమ్మును దుర్యశముగనకు • జగతి కుమారా॥ ౭॥

క॥ కోరకుమీ పరధనముల

కూడకుమీ శత్రువులను • దుర్జనులైన

జేరకుమీ దుర్భావుల

కూడకుమీ భోదనంబు • కుష్ఠ కుమారా॥ ౧

క॥ వేడకుమీ గుణహీనుల

వీడకుమీ ప్రియహితులను • వీసంబును నీ

వాడకుమీ దుర్భావుల

కూడకుమీ పరదనతులను • కుష్ఠ కుమారా॥ ౨

క॥ పోషింపుము దీనుల న

స్వేషింపుము దీక్షబూచి • నీతెవ్వల నం

తోషింపుము నిరతము నం

భాషింపుము సుదనవధుల • వజ్ర కుమారా॥ ౩

క॥ పరను కిరాతులతోడను

పరధనముల మున్నెల్లించు • నావులతోడ

పరసారీలోలురతోడ

బలియించిన చేటుగలుగు • సరగ కుమారా॥ ౪

క॥ కనవలె సద్గ్రంథంబుల

వినవలె పరమేశు కథల • వీరుల తోడ

మనవలె గౌరవయుతముగ

చనవలె సన్మార్గమును • జనుకు కుమారా॥ ౯౬

క॥ కష్టములు గలిగినను ధన

సప్తంబే పోప్తములన • న్యాయంబని వి

స్పష్టంబగు కార్యము నీ

విష్టంబుగ నాచరింపు • మిగులు కుమారా॥ ౯౭

క॥ ఆరోగ్యంబును మరువకు

మారోగ్యంబున్న నరున • కాయు నధికమా

నారోగ్యశీలు జీవన

మారయ సుఖతమము భూమి • మందు కుమారా॥

క॥ సతియెడల సుతులయెడ హిత

తతులెడలను బంధులెడల • తలిదండ్రులెడ

క్రీడిపై ననురాగాన్విత

మతిపై సంతసము మీర • మనుము కుమారా॥

క॥ కడురైన కవ్వమైనను

కుదురుగ నాశింపసిరికి • కొడువయె? నవ్వు

మెలకు దరిద్రదేవత

కడురునుకవ్వంబునిచ్చు • కలిమి కుమారా! ౧౦౦

క॥ సకల జనులకును నీకును

సకలును శ్రీయాజ్ఞవల్క్య • సన్నుని కృపచే

సకలం బుపదేశించితి

సకల శుభప్రాప్తిగలుగు • సరణి కుమారా! ౧౦౧

క॥ ధాతృస్థలి నాతేయ స

గోత్రజును మునగపాటి • కులజును వ్రాసెన్

పాతుడు శ్రీకాత్యాయన

నూతుడు చిన హనుమయాభ్యుధు • కవి కు! ౧౦౨

క॥ ధక్తిగ నీ శతకింబను

రిక్తిగ జదువుచును వినుచు • వ్రాముచు నిరతిన్

శక్తికొలది వర్తించిన

భుక్తియు ముక్తియును కలుగు • భువిని కు! ౧౦౩

 వలయువారు : —

మునగపాటి చిన హనుమయ్య,

మునగపాడు,

నాతులూరు పోస్టు,

గుంటూరు జిల్లా.

13671